

stálá konference asociací ve vzdělávání

Zpravodaj

Stálá konference asociací ve vzdělávání, o. s. (SKAV, o. s.), je dobrovolné seskupení pedagogických asociací, programů a občanských sdružení usilujících o podporu a ochranu progresivních změn ve vzdělávání a o zprostředkování výměny informací a komunikace mezi pedagogickými iniciativami, neziskovým sektorem, státní správou, samosprávou a veřejností.

Obsah

Editorial	01
Kulaté stoly 2012	02
Konference SKAV J. Hrubá – Je možné sblížit názory na koncepci vzdělávání?	03
Profil členské organizace Sdružení TEREZA	07
K jádru problému: P. Daniš – Jděte ven, naučíte se víc	10
Z členských organizací	12
Galerie projektů	14
Kalendář akcí	18

Editorial

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přinášíme vám již čtvrté číslo Zpravodaje SKAV, jehož prostřednictvím bychom vás rádi informovali o našich aktivitách, ale zároveň vám i blíže představili naše členy. V tomto čísle se podrobně věnujeme činnosti Sdružení TEREZA, které je jednou z členských organizací SKAV. Členů Stálé konference asociací je již 17, členskou základnu jsme v říjnu tohoto roku rozšířili o nového člena: Českou odbornou společnost pro inkluzivní vzdělávání (www.cosiv.cz).

Stejně jako v předchozích číslech Zpravodaje informujeme i nyní o kulatých stolech, které pořádáme každý měsíc (kromě letních prázdnin) společně s naší partnerskou organizací EDUin, o.p.s. Můžete se dočíst o tom, co se na těchto diskusních setkáních v poslední době odehrálo a co připravujeme. Prostor v tomto čísle věnujeme také závěrům konference, kterou jsme letos v květnu spolupřáteli v Senátu PČR. Atmosféru této akce vám přiblíží článek Jany Hrubé.

V pravidelných rubrikách *Z členských organizací*, *Galerie projektů* a *Kalendář akcí* se můžete seznámit s bohatou nabídkou činností našich členských organizací, které dlouhodobě usilují o zlepšení kvality vzdělávání v ČR.

Na závěr bych vás ráda pozvala na naše webové stránky www.skav.cz, kde kromě pozvánek na naše akce publikujeme i naše stanoviska a komentáře k různým materiálům týkajícím se oblasti vzdělávání. Ráda bych také připomněla možnost zařazení vašeho kontaktu do naší databáze. Pokud nám napíšete na info@skav.cz, že byste

měli zájem o začlenění do databáze, můžeme vás touto cestou průběžně informovat o našich aktivitách. Podobnou možnost máte také prostřednictvím Facebooku. Těším se na setkání na některé z našich akcí!

Silvie Pýchová, výkonná ředitelka SKAV, o. s.

SKAV najdete také na Facebooku!

Kulaté stoly 2012

Od minulého čísla Zpravodaje se konaly zatím tři kulaté stoly SKAV a EDUin, protože během letních prázdnin tato setkání nepořádáme.

● 1. Těsně před koncem školního roku, 21. června, jsme u příležitosti tehdejšího nedávného jmenování nového ministra školství uspořádali kulatý stůl na téma: **Co očekáváme od nového ministra v oblasti regionálního školství?** Panelu se měli původně účastnit dva bývalí ministři školství, ale nakonec se zúčastnil jen Ondřej Liška, protože Miroslava Kopíková se na poslední chvíli omluvila. Dále svá očekávání představila Hana Stýblová, prezidentka Asociace ředitelů základních škol ČR, a Arnošt Veselý, vedoucí katedry sociální a veřejné politiky z Institutu sociologických studií UK FSV. Stanovisko SKAV u této příležitosti prezentoval Ondřej Hausenblas. Všechny výstupy včetně našeho stanoviska jsou dostupné na webových stránkách SKAV.

● 2. Záříjový kulatý stůl se v souvislosti s Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity, jehož se SKAV stal oficiálním partnerem, věnoval otázkám mezigeneračního učení pod názvem: **Co nám může přinést mezigenerační vzdělávání?** Vzhledem k účasti Carole Gadet, francouzské expertky na tuto problematiku, pořádali jsme tuto akci ve spolupráci s Francouzským institutem a za podpory MŠMT. Výstupy v češtině jsou již dostupné na našem webu, francouzské materiály postupně zpracováváme. Zajímavé je, že přestože jsme tento kulatý stůl věnovali mezigeneračnímu učení na školách, protože prezentovaná metodika

se ve Francii používá v rámci školní výuky, větší zájem vzbudila akce mezi pracovníky volnočasových zařízení. Věříme ale, že si toto téma najde i v českých podmínkách své příznivce mezi učiteli.

● 3. Říjnový kulatý stůl se věnoval Národnímu programu vzdělávání a byl realizován za podpory Nadace Open Society Fund Praha v rámci projektu, který k tomuto tématu řeší EDUin. Kulatý stůl se zabýval otázkou: **Má ministerstvo školství ztrácet čas Národním programem vzdělávání, nebo má raději řešit praktické problémy?** Potěšilo nás, že se po dlouhé době opět kulatého stolu zúčastnil zástupce vedení MŠMT. Na akci konané 25. října diskutovali nad potřebou Národního programu vzdělávání a dalších strategických dokumentů Jiří Nantl, 1. náměstek ministra školství, René Brož, vedoucí Odboru školství, kultury a sportu, MÚ Turnov; dále Jana Hrubá, členka SKAV a šéfredaktorka Učitelských listů; Jan Koucký, ředitel Střediska vzdělávací politiky na Pedagogické fakultě UK a Petr Novotný z Ústavu pedagogických věd Masarykovy univerzity.

Na listopad připravujeme kulatý stůl, který se bude věnovat úloze České školní inspekce, bude se konat 19. listopadu. Pozvánku budeme distribuovat týden před akcí.

Věříme, že jsou pro Vás témata diskusí zajímavá a jejich výstupy užitečné. Případné podněty či náměty nám můžete posílat na info@skav.cz.

● Zleva: T. Feřtek, H. Košťálová, I. Smolka, K. Šimáčková Laurenčíková, J. Zajíček, J. Rýdl, R. Cíkl

Konference SKAV

J. Hrubá – Je možné sblížit názory na koncepce vzdělávání?

28. května 2012 se konala v Senátu konference Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV) na téma „Rozdílné koncepce vzdělávání a jejich důsledky s podtitulem Kterou cestou se chceme vydat?“ Konference zpravidla řešení nepřináší, ale dává příležitost se vzájemně slyšet, a to ocenili účastníci i tentokrát.

Tato možnost byla umocněna mimořádně pestrým složením účastníků: kromě učitelů a ředitelů škol se tu setkali vysokoškolští pedagogové, pracovníci resortních ústavů, zřizovatelé škol, zaměstnavatelé a podnikatelé, zástupci asociací, vzdělávacích programů, neziskových organizací zabývajících se vzděláváním a ojedinelí pracovníci MŠMT, ČŠI a senátor – Marcel Chládek, místopředseda Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu PČR (ve spolupráci se Senátem

PČR a s obecně prospěšnou společností Pomáháme školám k úspěchu se konala). Bylo to tak trochu symbolické: jako by koncepce vzdělávání zajímaly dnes už širokou skupinu partnerů vzdělávání, ale ty, kteří o něm rozhodují a vytvářejí pro něj podmínky, zajímají jen ojedinelé (nakonec to není žádná novinka a jistě se to promítá do současného stavu). Potvrdil to i senátor M. Chládek, když řekl, že senátní výbor pořádá různá veřejná slyšení k problémům vzdělávání, ale jen málo lidí z Parlamentu se jimi opravdu zabývá a těchto akcí se účastní. Moderátorem byl Tomáš Feřtek ze společnosti EDUin, o. p. s. V úvodu zdůraznil, že v poslední době se v diskusích naráží na problém nejasných cílů vzdělávání. V podstatě existují dvě koncepce:

- 1. stát má zajistit, co potřebují zaměstnavatelé,
- 2. vzdělávací systém má sloužit občanům, rozvíjet jejich schopnosti a kompetence.

Zástupci obou směrů se sešli v panelové diskusi.

● Je vzdělávání tím, čím má být? A ne-li, v čem je problém?

Úvodem do problematiky bylo vystoupení **prof. Zdeňka Heluse** z PedF UK pod výše uvedeným názvem. Z úst prof. Z. Heluse zaznělo, že se pod dopady krize nacházíme v přelomové době, která je nejen ekonomickým kolapsem, ale vleklou krizí člověka a jeho způsobu života. Proto je třeba něco dělat především v oblasti edukace – vzdělávání a výchovy.

Představil několik existujících odpovědí na otázky po účelu vzdělávání:

- 1. Vzdělání má sloužit utváření lidských zdrojů a posilování konkurenceschopnosti.
- 2. Vzdělání má sloužit tomu, aby si člověk života užíval, aby z života vytěžil co nejvíce požitků (trend individualistického hedonismu).
- 3. Vzdělání má člověka vybavit širokým spektrem různých „gramotností“ – tedy způsobilostí zvládat informace, zabezpečujících efektivní fungování v různých oblastech společenského života.
- 4. Vzdělání je chápáno jako významný činitel kvality života. Vzdělaný člověk si ví lépe rady v organizování svého života, řešení problémů a předcházení kolizím.
- 5. Vzdělání a vzdělávání je závažnou aktivitou nápravy věcí lidských.
- 6. Vzdělání je aktivním a tvořivým výrazem starosti o člověka, aby se našel ve svém poslání, naplnil smysl života svého, osobního i obecně lidského.

Oproti zúženému pojetí vzdělávání zdůraznil výuku osobnostně rozvíjející. Definoval ji jako „ucelený náhled na svět a na místo/poslání člověka v něm. Díky svému vzdělávání, tím, že obšírněji a hlouběji rozumí světu a svému místu v něm, člověk ze své pozice přejímá ve světě a za svět spoluzodpovědnost. Uvědomuje si také hrozivost destrukcí a škod, které může svým jednáním způsobit, ale neméně i šance tvořivosti a konstrukce, kterými může svět obohatit. Takto chápané vzdělání úzce souvisí s komunikací. Vždyť skrze komunikaci s druhými lidmi se jedinec vzdělání dopracovává, sdílí je s druhými lidmi. V tomto smyslu je vzdělání jedním ze základních činitelů lidské pospolitosti.“

Cíle osobnostně rozvíjející výuky rozdělil na:

- cíle kvalifikační;
- cíle související s organizací a využíváním volného času;
- cíle osobnostně rozvojové;
- cíle emancipační;
- cíle přesahové (transcendentující).

V pojetí osobnostně rozvíjející výuky se žák učí celou svou osobností a osobnost svým učením také rozvíjí. Prof. Helus položil důraz na potenciality žákova osobnostního

rozvoje a vzdělávací úspěšnosti a vybavenost učitele kompetencemi pracovat s potenciálem žáků. Mezi profesionální kvality učitelovy osobnosti uvedl pedagogickou lásku, pedagogickou moudrost a pedagogickou odvahu a důvěryhodnost. Svou přednášku prof. Helus uzavřel slovy: „Mnohé nasvědčuje, že se nacházíme v přelomové době, že je třeba konat jinak než dosud. To platí v neposlední řadě také pro pedagogiku: Měla by se vzchopit k sebevědomí své nezastupitelné povolnosti, podílet se na díle obratu. Pokoušet se o budoucí modely edukace. Spolu s tím musí vyvinout úsilí, je-li to nezbytné, být pedagogikou neposlušnou, vzdorující a ne převážně jen služebnou, odkázanou na úkoly zadané jí vrchností; pedagogikou, která ví o úkolech, které si musí stanovit ona sama...“

● V čem spočívá rozdílnost koncepcí vzdělávání?

V panelové diskusi své názory prezentovali:

Radek Cíkl, náměstek hejtmána Libereckého kraje a předseda Komise Rady Asociace krajů ČR pro školství a sport, **Hana Košťálová**, vedoucí expertní rady projektu Pomáháme školám k úspěchu, členka výboru SKAV, o. s., **Jan Rýdl**, člen představenstva Svazu průmyslu a dopravy ČR, předseda představenstva TOS Varnsdorf, a. s., **Ivan Smolka**, ředitel Waldorfského lycea, zástupce Asociace waldorfských škol ČR, člen výboru SKAV, o. s., **Klára Šimáčková Laurenčíková**, předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání, a **Jiří Zajíček**, předseda Unie CZESHA a Asociace středních průmyslových škol ČR, ředitel Masarykovy střední školy chemické.

Zpočátku někteří z nich neviděli mezi koncepcemi vzdělávání ke konkurenceschopnosti a osobnostně rozvíjející výuky rozdíl. Postupně se však rozdíly v chápání smyslu a podoby vzdělávání vyjevily. Dialog nám mohou přiblížit myšlenky panelistů, které ovšem nejsou doslovnými zápisy (zkuste rozpoznat, do které názorové skupiny jejich autoři patřili):

- Nemyslím, že oba názory polemizují. Cíl je jeden: připravit člověka na život. Zaměstnavatelé chtějí, aby zaměstnanec uměl komunikovat, ale rozvoj osobnostních vlastností škola nedává. Spíše osvědčené firmy investují do rozvoje lidí – bez úlev na daních!
- Jak daleko v rozvíjení osobnosti jít? Jsou všichni schopni studovat na vysoké škole? Jsou všichni vysokoškoláci uplatnitelní na trhu práce?
- Osobnostně rozvíjející výchova je od antiky k dispozici. Měli bychom se k ní vrátit. Výchova musí vést k tomu, aby se lidé dovedli o sebe postarat. Děti se mají ve škole zabývat lidskými možnostmi – „poznej sám sebe“.
- Ano, ale neopomíjet zaměření na pracovní život – profesní přípravu.

● Zdeněk Helus

● Účastníci konference v Senátu

- Nelze ztotožňovat rozvojové vzdělávání se všeobecným. Otázka je, čemu budeme přizpůsobovat vzdělávání. Pojetí může být rozvojové, nebo výcvikové. Reformní pedagogika je likvidována. Vydáváme se na cestu výcviku. Rámcové vzdělávací programy nastolily postup „ke kompetencím přes znalosti“. Měli bychom změnit priority a obrátit postup od kompetencí ke znalostem.
- Jsme zemí, která je zaměřena na zpracovatelský průmysl. Neobejdeme se bez něj. Klesá demografická křivka a přitom se více studentů hlásí do všeobecného vzdělávání. Měli bychom se vrátit zpět do rovnováhy. Narůstá počet vysokých škol, hlavně humanitních. Je třeba vrátit to do proporcí.
- NERV dokladuje, že čím je vyšší vzdělání, tím vyšší je růst HDP. Konkurenceschopnost je také možnost rozvoje potencialit a talentů.
- Máme příliš mnoho vysokých a středních škol. Příjímací zkoušky se většinou nedělají. Většina žáků pokračuje na vysokých školách – to je systémová chyba.
- Musíme být schopni rozvíjet osobnost i profesní schopnosti – schopnost samostatného života, umět analyzovat problém a řešit ho. Kdo má nějaké vysvědčení, myslí si, že se už nemusí učit.
- Optimalizace musí nastat, ovšem k nepopulárním opatřením není politická vůle.
- Rozhoduje kvalita předškolního a základního vzdělávání: co se děje s žákem po vstupu do školy, zda má každá možnost zažít úspěch, zda se děti cítí ve škole dobře, zda je učení smysluplné.
- V základních školách chybí polytechnická výchova,

technika. Z toho plyne malý zájem žáků o technické studium.

- Absolventi technických škol mají šanci získat odpovídající práci. Motivace pro práci a úspěch je u nich však výjimkou. Firmy musí pokračovat v motivaci lidí.
- Nejde o to, co se děti učí, ale co se u nich rozvíjí. O vnitřní motivaci zájmem a ne možností zaměstnání.
- Učitelé by se měli zajímat o žáky, jejich schopnosti, z jakého prostředí pocházejí. Podpořit jejich talenty a plány.
- Vytrácí se odpovědnost, vědomí, že jsou také povinnosti, schopnost překonávat obtíže. Základní školy jsou málo naplněné – ale děti si nemohou ve škole jen hrát.
- Co udělat pro motivaci? Posílit pedagogický proces, vyvinout tlak na správné vyučování, například matematiky. Průběžné testování je v pořádku.
- Vést děti k soutěživosti, aby chtěly být nejlepší.
- Chceme-li, aby zaměstnanec převzal odpovědnost, jsou důležité osobnostní vlastnosti. To je problém škol, aby připravily děti do života.
- Shodneme se, jací mají být studenti, ale ne, co znamená „pedagogika obratu“. Pro soutěživost tam místo není. Vychází z vnitřní motivace. Co to znamená pro učitele? Musíme pomoci učitelům, aby dokázali pomoci žákům. K tomu nejsou vytvořeny ve školách podmínky, vzdělání se nedoceňuje. Do rozpočtu by měly přijít peníze na pedagogické asistenty – neztratit žádné dítě.
- Důležitá je příprava budoucích pedagogů, pomáhat učitelům by měly mezioborové týmy (speciálních pedagogů, psychologů), mentoring, supervize, další vzdělávání.

● Diskuse ve skupinách

- Změnit systém financování regionálního školství, více provázat normativy s potřebou podpory žáků. ČR dává spoustu peněz do „hašení požárů“, které vyvolává selektivní vzdělávací systém. Největší skupinou nezaměstnaných jsou žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí. Věnovat pozornost těmto žákům, pomoci jim při startu. Inspirací by nám mělo být Finsko.
- Měli bychom se oprostit od idealistických představ – Gaussova křivka platí. Řešit hlavní problém: klesá úroveň výsledků vzdělávání, je nedostatek pracovníků na trhu práce.
- Osobnostně rozvíjející výuka není v rozporu, ale nesmí se vytratit profesní příprava. Měli bychom korigovat zaměření na požadavky trhu práce. Podnikatelé by měli získat oficiální statut pro přípravu mládeže.
- Antické Řecko si možná idealizujeme. Kolik lidí se tam zabývalo filosofií? Živilo je rolníci. Nelze se věnovat jenom rozvíjení osobnosti, ale najít rozumný kompromis. Zavést testy, přijímací zkoušky, užívat i represe.
- Nemáme víc handicapovaných, ale neumíme s nimi pracovat. Přesto jsou tu ředitelé škol, kteří osobnostně rozvíjející výuku už realizují.
- Jsme v bodu, s kterým si nevíme rady. Vrátit se ke starému způsobu vyučování, nebo se vydat rozvojovou cestou, kterou ještě docela neznáme? Měli bychom se vydat novými cestami.

● Aktivně diskutovali všichni

Odpoledne se účastníci rozdělili do šesti skupin a pod vedením moderátorů diskutovali k otázkám:

- *Jak se má do vzdělávání v ČR promítat požadavek konkurenceschopnosti?*
- *Má být jedním z hlavních cílů vzdělávání podpora sociální soudržnosti?*
- *Chceme opravdu vychovávat žáky k zodpovědnému rozhodování a jednání?*

Diskuse byla velmi živá a zajímavá, protože se v ní projevilo pestré složení účastníků. Vyměřený čas mnoha diskutujícím ani nestačil. Výstup z diskuse v závěru konference tlumočili v plénu moderátoři. Písemný souhrn názorů, které zazněly ve skupinách, je uveřejněn na www.skav.cz.

Na závěr jedna citace z evaluačních dotazníků: „Tříbení názorů prospívá všem.“

Zdroj: Učitelské listy www.ucitelske-listy.cz
(redakčně kráceno)

Profil členské organizace

Sdružení TEREZA

Poslání a vize organizace:

Naší vizí je společnost, ve které lidé mají rádi přírodu a místo, kde žijí, rozumí životnímu prostředí a jednají v souladu s udržitelným rozvojem. Naším posláním je vzdělávat děti, které takovou společnost budou vytvářet.

Hlavní a aktuální aktivity:

Vytváříme vzdělávací programy a materiály, které s využitím metod aktivního učení napomáhají učitelům s realizací environmentální výchovy a výukou přírodních věd na základních a středních školách. V současnosti tvoří naši hlavní činnost koordinace dlouhodobých mezinárodních vzdělávacích programů pro základní a střední školy v České republice: Program *GLOBE (Global Learning and Observation to Benefit the Environment)*: přináší žákům především porozumění fungování životního prostředí a rozvoj badatelských dovedností. Program *Ekoškola (Eco-Schools)*: žáci ve spolupráci s učiteli, provozními zaměstnanci školy a místní komunitou proměňují a ekologizují svoji školu a zlepšují životní prostředí ve svém okolí. Program *Les ve škole (LEAF – Learning about Forests)*: seznamuje žáky s naším nejrozšířenějším ekosystémem a pobytem přímo v lese rozvíjí jejich environmentální senzitivitu. Více na: www.terezanet.cz.

Interview

Mgr. Petr Daniš, ředitel Sdružení TEREZA,
člen SKAV

- **Petře, za jakých okolností Sdružení TEREZA vzniklo? Byl jsi u jeho počátků?**

V roce 1979 začala parta vysokoškoláků pečovat o chráněné území v Prokopském údolí v Praze. Pořádali tam pracovní a vzdělávací akce pro mladé lidi a udržovali skalní stepi pastvou ovcí a koz. Získali do své správy místní chalupu, pojmenovali ji TEREZA (tj. TERÉnní ZÁkladna) a to jméno se ujalo i pro jejich organizaci: 9. ZO ČSOP základní organizace Českého svazu ochránců přírody) – TEREZA. Na počátku 90. let začala TEREZA školám z celé republiky nabízet ve velkém tzv. školní ekologické projekty inspirované zahraničními metodikami. Jako samostatné občanské sdružení se TEREZA registrovala až v roce 1996. Ve zkratce někdy popisujeme naši historii jako: „Začínali jsme pasením 3 koz a 17 ovcí. Dnes vzděláváme přes 60 000 dětí.“

Já celé toto období znám jen z vyprávění, v TEREZE jsem „jen“ posledních 10 let.

- **Co se vám za celou dobu vašeho působení podařilo?**

Realizovali jsme desítky vzdělávacích projektů pro stovky základních a středních škol z celé ČR, vytvořili tisíce stran vzdělávacích materiálů, odlektorovali tisíce hodin na seminářích pro učitele a počet dětí, které nějakým způsobem těžily z našich programů, již přesáhl jeden milion.

Hlavní úspěch přesto nevidím v dosažené kvantitě, ale v zaměření TEREZY na kvalitu. Stanovili jsme si vzdělávací cíle, kterých chceme u žáků dosáhnout. Vytváříme metodiky a vzdělávací materiály, které k tomu co nejúčinněji mají dovést. A provádíme evaluaci zjišťující, zda se nám to skutečně

- V programu GLOBE žáci zkoumají životní prostředí v okolí školy. Vylovení a určení vodních bezobratlých živočichů jim pomáhá s posouzením kvality vody.

daří. Postupně proto opouštíme aktivity, které dostatečně nevedou k naplnění našich vzdělávacích cílů. Proto jsme naši činnost v poslední době soustředili na realizaci tří silných dlouhodobých programů, ve kterých k dosažení těchto cílů může nejlépe docházet. Tyto programy neustále rozvíjíme, vylepšujeme, ověřujeme. Výstupy zapojených žáků a průběžné výsledky evaluací nám potvrzují, že jsme na dobré cestě. Máme i nějaká formální ocenění. Třeba v roce 1997 TEREZA dostala cenu ministra životního prostředí za svoji činnost v oblasti ekologické výchovy. Nebo námi vydané výukové materiály projektu 3V – *vědě a výzkumu vstříc* získaly 1. místo v kategorii učebnice a didaktické pomůcky v soutěži Nejkrásnější české knihy roku 2010.

● Co všechno školám Sdružení TEREZA nabízí?

V rámci každého z dlouhodobých programů – *Ekoškola*, *GLOBE*, *Les ve škole* – dostane zapojená škola celý balík služeb. Vždy je to celá sada metodik, příruček, výukových materiálů a případně dalších pomůcek, které umožňují realizaci programu ve škole. Jsou to školení pro učitele, ať už pro učitele začínající s programem, nebo zaměřená na určité téma roku či na výměnu zkušeností. Je tu celoroční informační a konzultační servis, rozesílání novinek, zodpovídání dotazů, šíření inspirací. Organizujeme doprovodné akce, jako např. každoroční *GLOBE Games* se studentskou vědeckou konferencí nebo slavnostní udělování titulu *Ekoškola* každoročně v Senátu ČR. Každý z programů umožňuje škole získat nějakou formu ocenění a zviditelnění: mezinárodní titul *Ekoškola*, spolupráci s NASA při realizaci programu *GLOBE* či nově certifikát *Lesní třída*. Každý rok také v rámci programů rozdělujeme peníze, získané od sponzorů, na realizaci konkrétních školních projektů.

● Jaká je vaše zkušenost se zaváděním nových metod do výuky na českých školách? S jakými problémy se potýkáte a jak je řešíte?

Naše pojetí environmentální výchovy vyžaduje, aby žák zvládal celou řadu poměrně náročných dovedností, jako je identifikovat problém, vyhledat a vyhodnotit informace z různých zdrojů, srovnat a posoudit různé návrhy na řešení problému, komunikovat a spolupracovat atd. Rozvíjet tyto dovednosti u žáků zase vyžaduje celou řadu poměrně náročných dovedností na straně učitelů, jako je dovednost plánovat výuku od cílů k prostředkům, používat konkrétní postupy a metody konstruktivistické a zážitkové pedagogiky, projektové výuky apod. Proto když pomáháme učitelům kvalitně dělat environmentální výchovu ve škole, často nás to vede k tomu jim zároveň pomáhat rozvíjet i jejich obecné dovednosti používat aktivizující metody výuky žáků.

Ve všech našich programech shledáváme, že učitelé mají často problém s plnohodnotným zapojováním žáků do realizace projektových a badatelských aktivit. Je prokazatelné, že čím vyšší je vlastní aktivita a role žáků při realizaci různých výzkumů a projektů, tím více se toho skutečně naučí. Učitelé se ale často bojí předat plnou zodpovědnost za učení žákům, jsou si příliš nejistí, když nemají věci plně pod kontrolou a mají být pouhými průvodci na cestě vlastního učení žáků. Narážíme na to, že tento přístup je velice hluboko zakořeněný v naší kultuře, ve školství, i ve výchově dětí obecně. Tento problém se snažíme řešit zvýšenou podporou učitelům, ukazujeme, jak by předání větší zodpovědnosti žákům mohlo vypadat, sdílíme příklady dobré praxe ze škol, kde už to zvládají. Je fantastické slyšet zpětnou vazbu od učitelů, kterým se podaří touto proměnou svého přístupu k žákům projít. Shodují se

v tom, že nikdy nevěřili, co všechno jejich žáci dokáží, pokud jim k tomu dají příležitost, důvěru a nenásilné vedení.

- **S jak velkým množstvím škol spolupracujete? A daří se oslovovat i nové školy, se kterými jste doposud nespolečupracovali?**

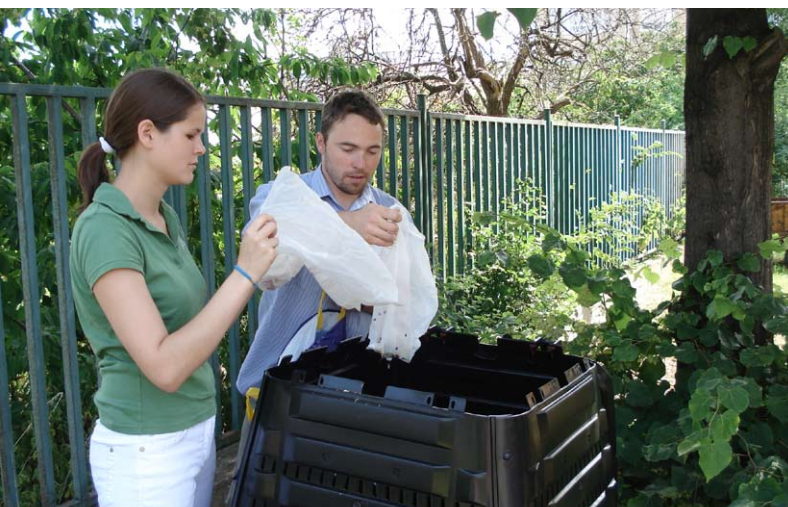
Celkem s námi spolupracuje něco přes 600 škol a řada z nich se účastní i více našich aktivit. Oslovovat nové školy není snadné a vyžaduje to cílenou propagaci. Nakonec se nám to ale docela daří, jen v letošním září se do našich programů připojilo přes 60 škol. V něčem je těžší zajistit, aby všechny školy realizovaly naše programy aktivně a využily všech jejich možností.

- **Co vás motivuje k dalšímu rozvoji vašich aktivit?**

Jsou to hlavně dvě věci – když vidíme, že naše činnost je potřebná, a když vidíme její pozitivní dopady.

Čím déle se tomu věnujeme, tím větší potřebu kvalitní environmentální výchovy vidíme všude kolem sebe. Začíná to třeba množstvím poházených odpadků v našem okolí a končí třeba návrhem státní energetické koncepce naší současné vlády – kdyby lidé v naší zemi byli více environmentálně gramotní, leccos by tu fungovalo lépe a udržitelněji. Jenže nad tím nemá cenu naříkat, má cenu snažit se s tím něco dělat. Když budeme vzdělávat více lidí a s lepšími výsledky, mohou se věci pohnout k lepšímu.

Nesmírně dobíjející je vidět, že to, co děláme, funguje. Když na studentské konferenci *GLOBE Games* sledujeme, jak rok od roku roste schopnost žáků vědecky zkoumat otázky spjaté s životním prostředím i zasazovat se o řešení jeho problémů – je to obrovská vzpruha. Nebo když evaluace programu *Ekoškola* v ČR prokázala, že program má pozitivní dopad na

- **V Ekoškole žáci zavádějí různá opatření snižující dopad školy na životní prostředí. Na gymnáziu Na Vítězné pláni vhazují první odpad do nového kompostéru.**

- **Les ve škole – žáci ze ZŠ Vítkov – Komenského porovnávají teplotu ve stínu deštníku a ve stínu stromu. Zjišťují, že stromy v létě fungují jako výkonná klimatizace.**

rozvoj environmentálně odpovědného jednání žáků – ihned máte dostatek motivace zapracovávat dílčí doporučení této evaluace, aby program fungoval ještě lépe.

- **Působíte pouze v ČR, nebo mají aktivity také mezinárodní měřítko? Účastníte se nějakých mezinárodních projektů nebo sítí?**

Vlastní ekovýchovu dětí provádíme jen v ČR, ale podílíme se na celé řadě aktivit v mezinárodním měřítku. Jsme součástí sítě mezinárodního programu GLOBE. Dana Voťápková z TEREZY byla dlouholetou místopředsedkyní boardu v evropském GLOBE. Letos TEREZA vyhrála docela prestižní tendr a zajišťuje služby mezinárodní kanceláře GLOBE v regionu nazvaném Eurasie – podporujeme přes 40 národních koordinátorů, aby kvalitně realizovali GLOBE ve svých zemích. Kromě toho jsme součástí mezinárodní organizace FEE (Foundation for Environmental Education), která zaštiťuje mezinárodní programy Ekoškola, Les a další. Dva roky jsem pracoval v boardu FEE a v současnosti ve FEE vedu pracovní skupinu pověřenou úkolem zkvalitnit environmentální výchovu ve všech jeho programech. Myslím, že TEREZA má na mezinárodním poli velice dobré jméno.

- **A jaký vidíš význam členství Sdružení TEREZA ve SKAV?**

Narážíme ve své praxi na řadu problémů, které není možné řešit pouze podporou, kterou školám jako neziskovka dáváme, protože skutečné řešení vyžaduje systémové změny v celém českém školství. Podporujeme proto úsilí SKAV prosazovat koncepční řešení ve vzdělávací politice. Sami bychom něco takového nikdy nedokázali. Společně můžeme.

- **A jako vždy otázka na závěr – co bys popřál SKAV?**

Přeji SKAV, aby se mu dařilo své cíle prosazovat – vzdělávání v naší zemi bude lepší.

Rozhovor vedla *Silvie Pýchová*.

- Učení a hra venku rozvíjí nejen vztah k přírodě, ale například také kreativitu a estetiku (foto Gymnázium Kaplice k programu Sdružení TEREZA Les ve škole).

K jádru problému

Petr Daniš: Jděte ven, naučíte se víc

Environmentální výchova u nás přestala být tématem odborné i veřejné debaty o vzdělávání. Má se za samozřejmé, že svým významem nemůže konkurovat matematice, češtině, cizím jazykům nebo ICT, a že době jejího rozmachu ve školství odzvonilo, stejně jako odzvonilo Straně zelených ve vládě. Opravdu má dnes environmentální výchova tak málo co nabídnout? Rostoucí řada zahraničních výzkumů naopak prokazuje, že výuka, hra a odpočinek dětí venku v přírodním prostředí představují důležitý lék na celou řadu neduhů dětí současné počítačové generace. Kvalitní programy environmentální výchovy mají zásadní vliv na celkový rozvoj osobnosti dítěte i na jeho vzdělávací úspěchy.

● Problémy počítačové generace a nové hnutí návratu k přírodě

Podle studií publikovaných v roce 2010 tráví americké dítě ve věku 8 až 18 let v průměru 7 hodin a 38 minut denně někde uvnitř koukáním do obrazovky elektronických médií jako jsou televize nebo videohry. Čas strávený venku, a to nejlépe v přírodním prostředí, se scvrkl na několik minut denně. Široká paleta odborníků teď diskutuje nad tím, co všechno platíme jako daň za to, že jsme

nechali dětství zavřít mezi čtyři stěny místnosti. Patří sem například zvýšený výskyt obezity, cukrovky a astmatu u dětí, jejich nižší schopnost koncentrace, agresivnější chování, méně realistická očekávání od života nebo vyšší pravděpodobnost osobní izolace. Formující se hnutí návratu dětí k přírodě dnes ve Spojených státech nevedou žádní hippies, ale vědci a univerzitní profesori. Pomocí výzkumů objevují, jak nenahraditelný je pro komplexní rozvoj osobnosti dítěte pobyt v přírodě, aby ho ospravedlnili v očích odborné i širší veřejnosti. Co všechno zjistili?

● Význam přírodního prostředí

Již výzkumy prováděné v 90. letech na sídlišti Robert Taylor Homes v Chicagu přinesly důkazy, že bydlení v domech více obklopených zelení má u lidí pozitivní vliv například na životní spokojenost, sílu řešit různé životní problémy nebo také vyšší koncentraci pozornosti. Děti z domů s větším množstvím okolní zeleně trávily více času hrou venku, měly více sociálních interakcí s vrstevníky i dospělými a jejich hra vykazovala prvky větší kreativity. Pozdější výzkumy provedené například na 101 středních školách v Michiganu ukázaly, že ve školách s okny s větším

výhledem na zeleň nebo ve školách, kde dovolují studentům jíst mimo budovu školy, získávají studenti vyšší počet bodů v národních srovnávacích testech a mají méně výchovných problémů. Jiná série výzkumů prokázala, že děti s poruchou pozornosti (ADHD) ve věku 7 až 12 let se lépe koncentrují po procházce v parku, než po srovnatelné procházce v centru města či v bytové zástavbě.

● Význam hry a vzdělávání v přírodním prostředí

V posledních 20 letech se především ve skandinávských státech a v Německu staly rovnocennou alternativou ve vzdělávání předškolních dětí tzv. lesní mateřské školky. Přinesly zajímavou možnost srovnání dětí z lesních MŠ, které většinu času tráví venku v rozličném přírodním prostředí a pro svoji hru používají především nejrůznější přírodní materiály, s dětmi z klasických MŠ, které většinu času tráví hrou uvnitř s hračkami, případně venku na upraveném hřišti. Celá řada výzkumů z několika zemí dospěla téměř ke shodným výsledkům. Děti z lesních MŠ jsou šikovnější v hrubé motorice, méně často nemocné, emocionálně stabilnější, kreativnější (např. dokáží navrhnout více cest k dosažení cíle nebo hrají rozmanitější a na fantazii bohatší hry), dokážou se lépe koncentrovat, navzájem si více pomáhají a mají méně konfliktů.

● Význam kvalitních programů environmentální výchovy

V roce 1998 byla v USA publikována průlomová studie organizací SEER. Její výzkumníci vyhodnotili kvalitní programy environmentální výchovy napříč Amerikou. Zkoumali 40 škol, které takové programy a téma životního prostředí systematicky využívaly jako integrujícího kontextu ke spojení jinak oddělených předmětů. To zahrnovalo i využití venkovních a přírodních prostor jako plnohodnotné učebny či laboratoře pro učení. Na některých z těchto škol měly jak třídy studentů s takto environmentálně zaměřeným programem, tak třídy procházející tradičním vzděláváním. Výsledky byly působivé. Studenti účastníci se environmentálně založených vzdělávacích programů měli vyšší skóre ve srovnávacích testech nejenom v přírodních vědách, ale také ve čtení, psaní, matematice a sociálních vědách; měli méně kázeňských problémů, vyšší zájem o učení a vyšší sebeúctu a pocit uspokojení z toho, co dokázali. Řada navazujících výzkumů zjištění této studie potvrdila.

● Situace v České republice

U nás zatím nemáme stejně průkazná data k dispozici. Všechny dostupné dílčí výzkumy a informace ale naznačují, že i zde narůstá čas, který děti tráví doma před obrazovkami na úkor času stráveného hrou venku. I tady lze prokázat například nárůst obezity dětí nebo pokles jejich fyzické kondice, který koresponduje s dobou rozšíření počítačů do většiny rodin. Vše nasvědčuje tomu, že stojíme před stejnými problémy, jakoli zatím méně intenzivními než například ve Spojených státech. Je také pravděpodobné, že stejné problémy budou mít i stejná řešení.

● Smysluplné aktivity v přírodě přinášejí radost, zvyšují motivaci k učení a posilují vztahy ve skupině (foto ZŠ Jana Palacha k programu Sdružení TEREZA Les ve škole).

Environmentální výchova si u nás již od 90. let vybudovala poměrně respektované postavení, snad i proto, že jako jedna z prvních přinášela do škol také aktivizující formy výuky. V současné vzdělávací politice i v odborných kruzích se však dostala na okraj zájmu a soupeří s další desítkou dílčích výchov o zbytek prostoru v již tak přeplněném kurikulu. Je načase začít ukazovat, že kvalitní programy environmentální výchovy, přinášející spojení s venkovním prostředím a se skutečným světem, představují již osvědčenou cestu pro komplexní rozvoj dítěte i celkové zlepšení jeho studijních výsledků.

● Použitá literatura:

COYLE, J. Kevin. *Back to School: Back Outside. How Outdoor Education and Outdoor School Time Create High Performing Students*. National Wildlife Federation, 2010.

KAPUCIÁNOVÁ, Magdaléna. *Výzkumy a studie o vlivu pohybu a pobytu v přírodě* [online], 2010.

Dostupné zde: http://lesnims.cz/images/stories/vzkumy_a_studie.pdf.

LOUV, Richard. *The Last Child in the Woods. Saving Our Children from Nature-Deficit Disorder*. Revised and updated edition. New York: Algonquin Books of Chapel Hill, 2008.

FRANĚK, Marek. Vliv kontaktu s přírodním prostředím na lidskou psychiku. In: *Člověk + příroda = udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh, Edice Apel, 2009.

Sdružení TEREZA nabízí školám programy environmentální výchovy Les ve škole, GLOBE a Ekoškola, které umožňují smysluplný kontakt žáků s přírodou v rámci jejich školní výuky. TEREZA nově spustila webové stránky www.jdeteven.cz, přinášející rodičům a široké veřejnosti databázi aktivit, jež mohou provádět venku s dětmi.

Z členských organizací...

● Představujeme nového člena SKAV: Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání

www.cosiv.cz

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání je neziskovou organizací sdružující organizace i jednotlivce z řad odborné i laické veřejnosti, podporující rozvoj inkluzivního vzdělávání v českém školství. Řada z nich byla v minulosti oslovena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k implementaci Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání (NAPIV), jehož realizace byla díky opakovaným změnám ve vedení úřadu zastavena. Členy odborné společnosti jsou mimo jiné také zástupci Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity, Univerzity Palackého, Univerzity J. E. Purkyně a Univerzity Hradec Králové.

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) usiluje o prosazení systémových opatření, která by umožnila vytvoření potřebných podmínek pro rozvoj inkluzivního vzdělávání v českém školství. V uplynulém

školním roce byla zpracována řada oponentních expertních stanovisek ke koncepčním návrhům MŠMT, jmenovitě např. k zavedení plošného testování žáků 5. a 9. tříd či návrhu reformy financování regionálního školství. V rámci projektu podpořeného Nadací Open Society Fund Praha s názvem *Prosazování konceptu inkluzivního vzdělávání* byly také zpracovány návrhy opatření vycházející z NAPIV v oblasti preprimárního, primárního, sekundárního i terciárního vzdělávání, legislativní úpravy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či vzdělávání pedagogických pracovníků.

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání připravila několik projektů, které budou realizovány v tomto školním roce. První z nich je zaměřen na posílení kompetencí vyučujících z pedagogických fakult českých univerzit v oblasti vzdělávání žáků s různou mírou potřeby podpory ve vzdělávání a včasné péče o děti se sociálním znevýhodněním. Absolventi pedagogických fakult si nezdálo, že stěžují na nízkou míru připravenosti na vzdělávání heterogenních třídních kolektivů, práci s třídním klimatem a práci s dětmi se sociálním znevýhodněním v předškolním věku. Odborníci z ČOSIV za podpory velvyslanectví Velké Británie, Norska, Finska a Spojených států amerických v Praze připravili vzdělávací aktivity zaměřené na oblast didaktiky a metodologie práce s heterogenní skupinou žáků a předškolními dětmi se sociálním znevýhodněním. Důraz je kladen především na praktické

aspekty pedagogické práce. Lektory těchto vzdělávacích aktivit budou přední odborníci z České republiky, Velké Británie, Norska a Finska. Dále budou vytvořeny podklady pro akreditaci vzdělávacích programů s cílem posílení složky inkluzivní pedagogiky ve studijních plánech vybraných studijních oborů. Cílem projektu je zlepšení připravenosti budoucích pedagogů na vzdělávání dětí s různou mírou vzdělávacích potřeb.

Další projekt podpořený Nadací Open Society Fund Praha je zaměřen na podporu škol, které usilují o naplňování konceptu inkluzivního vzdělávání. V České republice nalezneme řadu příkladů dobré praxe, škol, které i přes stále se zhoršující podmínky realizují inkluzivní pedagogiku v praxi. Cílem projektu je vytvoření funkční sítě těchto škol a umožnění setkávání jejich zástupců, kde si budou moci navzájem vyměňovat své zkušenosti a získávat nové poznatky a informace od renomovaných odborníků, kteří se těchto setkání budou pravidelně účastnit. Více informací pro zájemce o účast v projektu lze získat na e-mailové adrese Tomas.Habart@cosiv.cz. Zatím posledním projektem podpořeným Velvyslanectvím Spojených států amerických v Praze je osvětová mediální kampaň podporující společné vzdělávání pro všechny. Z provedených šetření vyplývá, že ve vztahu k inkluzivnímu vzdělávání panuje ve společnosti stále řada mýtů a nejasností. Ústředním prvkem kampaně je série televizních spotů, veřejných debat a uměleckých akcí, zaměřených na zpřístupnění informací o významu a přínosech inkluzivního vzdělávání široké veřejnosti. Kampaň bude zahájena na přelomu roku 2012/2013.

● NaZemi

www.nazemi.cz

Vše, co jste kdy chtěli vědět o globálním rozvojovém vzdělávání (GRV), najdete na novém webu!

Co je GRV? Jaké jsou jeho cíle a principy? Jaké zdroje existují a jak se mohou školy zapojit? Na tyto a další otázky odpoví nový web www.globalnivzdelavani.cz, který představuje české organizace zabývající se GRV, uvádí příklady dobré praxe a možnosti zapojení. Na webu najdete i kalendář s aktuálními semináři, konferencemi a dalšími akcemi. Učitelé jistě ocení seznam 60 vzdělávacích materiálů pro učitele, které již byly v České republice vydány. Mnoho z nich zde naleznete i zdarma ke stažení.

● Společnost pro mozgově kompatibilní vzdělávání

www.respektovani.com

Společnost pro mozgově kompatibilní vzdělávání vás zve na své nové webové stránky www.respektovani.com.

● Projekt Odyssea

www.odyssea.cz

Projekt Odyssea pořádá společně s dalšími partnerskými organizacemi dne 16. listopadu 2012 v Praze konferenci **Jak efektivně vyučovat průřezová témata a rozvíjet čtenářství**.

Baví mě číst a hýbat světem

průřezová témata a čtenářství

Ředitelé, učitelé a další zájemci jsou srdečně zváni.

Kdy: 16. listopadu 2012
V kolik: od 10:00 do 17:00
Kde: KC GreenPoint
 Dvoulletky 529/42, Praha 10, www.kc-greenpoint.cz

Na závěrečnou konferenci projektu
Jak efektivně vyučovat průřezová témata a rozvíjet čtenářství
www.ptac.cz

Program:

- Úvodní slovo prof. Milana Hejného
- Odborný panel o průřezových tématech a čtenářství
- Odpolední dílny zaměřené na ukázky práce s průřezovými tématy a čtenářstvím na školách

Pokud se chcete konference zúčastnit, přihlaste se na: weislova@odyssea.cz

Společně s učiteli šesti škol: ZŠ a MŠ Dobronín, ZŠ, MŠ, ZUŠ Jesenice, ZŠ Dr. Malíka Chrudim, ZŠ T.G. Masaryka Poděbrady, ZŠ Vrané nad Vltavou, ZŠ Lesní Liberec vás zvou zástupci organizací

● Společnost Montessori: Lektorka vysvětluje rodičům, jak se pracuje s Montessori pomůckami.

● Společnost Montessori, o. s.

www.montessoricr.cz

Projekt Šance

Projekt Šance pro vaše dítě probíhá tři roky (od března 2010 do března 2013). V průběhu projektu byl vytvořen *Program Šance*, který se pilotně ověřil v osmi mateřských centrech a mateřských školách. Ověřování projektu proběhlo od listopadu 2010 do června 2012. *Program Šance* pomáhá dětem se specifickými potřebami s přípravou na nástup do ZŠ. Současně poskytuje jejich rodičům pomoc s domácí prací dětí.

Program Šance vychází ze zkušeností s využíváním pedagogického systému podle Marie Montessori, používáním pomůcek a materiálů Montessori, z nároků na připravenost dítěte pro vstup do školy a z možností časově a materiálně vymezeného prostředí při práci s dětmi, které nemohou zařízení Montessori navštěvovat pravidelně.

Program probíhal jednou týdně formou 90minutových lekcí, kterých se spolu s dětmi účastnili i rodiče. Tím je program specifický, protože umožní rodičům pozorovat, jak se jeho dítě chová při samostatné práci i v kolektivu vrstevníků.

● Struktura lekcí

Úvodní společná část probíhá v komunitním kruhu. Děti si zlepšují verbální dovednosti, učí se přijímat a respektovat společenská pravidla a pravidla pro komunikaci ve skupině. V této části si děti mohou vyprávět o tom, co zažily uplynulý týden, prezentovat své domácí úlohy. Důležité je i společné cvičení ticha a koncentrace.

Součástí hlavní části lekce je především volná práce dětí s materiály a pomůckami.

Práce probíhá podle stanoveného postupu:

1. dítě si vybírá materiál – pomůcku z připraveného prostředí;
2. lektor mu předvede, jak se s materiálem pracuje;
3. dítě samostatně pokračuje v práci vlastním tempem;
4. dítě si samo nebo s pomocí lektora kontroluje práci;
5. srovnaný materiál dítě uklízí na místo;
6. dítě pokračuje ve výběru dalšího materiálu k práci.

Během volné práce dětí probíhá instruktáž rodičů s jedním z lektorů, kdy se rodiče dozvídají nejen informace o Montessori pomůckách a způsobu práce s nimi, ale také praktické informace týkající se pomoci dětem s přípravou na školu.

V druhé části volné práce dětí rodiče aktivně pozorují své děti podle pokynů lektorů, a pokud je to vhodné, spolupracují s dítětem na jeho činnosti.

Společná závěrečná část je určena pro reflexi a hodnocení. Děti si povídají o tom, co se jim líbilo, jak se jim pracovalo, a naopak, co se jim nedařilo a co je nebavilo.

Po pilotním ověření je *Program Šance* připraven na to, aby pomáhal se vstupem do základních škol i dalším dětem v dalších centrech a mateřských školách.

● Společnost Montessori: Malování do krupice – nácvik psaní.

Projekt *Šance* realizuje Společnost Montessori ČR, o. s. Je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, v oblasti Rovné příležitosti dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Více na www.montessoricr.cz a www.sance-montessori.cz.

● Společnost Montessori: Hledáme tóny – rozvíjíme sluch.

● ČOSIV
www.cosiv.cz

Uvědomujeme si, že současná situace ve školství není pro zavádění rovných příležitostí všech žáků jednoduchá. Zároveň se domníváme, že je potřeba hledat způsoby posilování inkluzivnosti vzdělávacího systému již nyní a nečekat, až bude dostatek financí a asistentů, až budou lépe připraveni pedagogové, až se změní společenské klima nebo až... Chceme pomáhat změnám odspodu, z terénu. A jak lépe toho dosáhnout než skrze ty, kteří o podobné cíle usilují v každodenní praxi? Proto jsme se rozhodli hledat a propojovat školy, které se snaží vytvořit vstřícné a inspirující prostředí otevřené všem dětem, poskytovat jim podpůrné služby a individuální péči nebo aktivně vtahovat rodiče do života školy. Je zřejmé, že vytváření takové školy se neobejde bez silných osobností ve vedení školy, které nejenže dokážou o smysluplnosti své vize přesvědčit kolegyně a kolegy, ale zároveň jim dokážou také poskytnout podporu a prostor pro kreativitu.

Projekt *Síťování inkluzivních škol* realizuje Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání ve školním roce 2012/13 a za finanční podpory Nadace Open Society Fund Praha. Chceme pomoci inkluzivně smýšlejícím školám vytvořením platformy pro vzájemnou podporu a pro získávání dalších poznatků a zkušeností. V tomto školním roce bychom rádi vytvořili skupinu cca 15 škol z různých částí ČR, pro něž uspořádáme tři setkání v Praze a s nimiž budeme průběžně v kontaktu i distančními formami. Na setkání přizveme jak hostující experty k různým tématům, tak nabídneme moderovanou diskusi se sdílením zkušeností mezi zapojenými školami. Získané poznatky budeme dále využívat k podpoře zapojování všech dětí v ČR do hlavního vzdělávacího proudu.

Budeme rádi, pokud se k nám připojíte.

● Občanské sdružení JOB

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Občanské sdružení JOB – sekce vzdělávání ve školství získalo finanční podporu z OPVK prioritní osy 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání v Královéhradeckém kraji. Dnem 1. května 2012 startuje realizaci grantového projektu „Inovace pro tým lektorů – Sekce vzdělávání ve školství Občanského sdružení JOB“ CZ.1.07/3.2.10/03.0001.

Projekt je spolufinancován ze státního rozpočtu ČR a Evropského sociálního fondu.

Stručný obsah projektu

Projekt je zaměřen na zvyšování profesionality lektorů a mentorů JOBu, kteří vzdělávají pedagogické pracovníky, a ovlivňují tak profesní rozvoj učitelů. Cílem projektu je (kromě rozvoje profesních dovedností a znalostí lektorů) vytvoření a ověření Metodického manuálu pro lektory DVPP. Tento manuál doplní stávající metodické materiály JOBu tím, že popíše evaluační rámec – standard, kterým lektori a mentori budou deklarovat cíle svých intervencí na školách, a také způsoby (metody, postupy) jejich naplňování. Manuál bude nástrojem pro měření kvality vzdělávacích aktivit JOBu, bude napomáhat při identifikaci vzdělávacích potřeb škol i jednotlivých učitelů a měřit přidanou hodnotu projektových a jiných vzdělávacích aktivit.

Podmínkou pro naplnění idey projektu bude dlouhodobé odborné vzdělání lektorů a mentorů v oblastech mezinárodních standardů ve vzdělávání, auditu lidských zdrojů,

mentoringu, tvorby a užití evaluačních nástrojů, využívání ICT jako moderního vyučovacího prostředku. Pro ověření využitelnosti vzniklých materiálů v praxi budou realizovány workshopy za účelem získání zpětné vazby od cílové skupiny vzdělávacích aktivit Občanského sdružení JOB, tj. od učitelů a ředitelů základních a středních škol.

● Projekt Odyssea

Pro školy, které mají zájem o vytvoření koncepce osobnostní a sociální výchovy (dále jen OSV), jsme připravili nový pětiletý program *Bereme život do svých rukou*. Jde o ucelený systém efektivní primární prevence rizikového chování založený na osobnostní a sociální výchově. Program vznikl na základě potřeby škol pracovat se vztahy žáků ve třídách, s prevencí rizikového chování a se vztahy mezi učiteli a žáky. Aby efektivně fungoval, rozhodli jsme se zaměřit na žáky, učitele, metodickou podporu a evaluaci efektivity jednotlivých kurzů pro žáky i pro učitele. Program je tak tvořen čtyřmi navzájem provázanými částmi.

1. Přímá práce s žáky

Tato část probíhá formou navazujících kurzů od prvního do devátého ročníku. Každý rok je zaměřen na vybrané dovednosti osobnostní a sociální výchovy, které pokrývají oblast primární prevence rizikového chování (například sebepoznání, ovládání sebe sama, studijní dovednosti). Kurzy probíhají ve škole v rozsahu 2x 2 dny během školního roku.

2. Práce s učiteli

Jde o pět šestidenních vzdělávacích cyklů. Každý rok projdou učitelé zapojených škol jedním z nich. Obsah kurzů tvoří například práce s reagováním na porušování pravidel chování, vedení žáků k sebeovládání, práce s postoji a hodnotami žáků atd. Jednotlivé kurzy jsou akreditovány MŠMT.

3. Metodická podpora

Od druhého roku programu budou mít učitelé k dispozici metodické materiály, popisující jak rozvíjet specifické dovednosti žáků v průběhu celého školního roku. Díky nim učitelé lépe porozumí cílům a obsahu jednotlivých kurzů pro žáky. Kromě toho díky metodické opoře a absolvovaným kurzům budou učitelé vybaveni k vedení kurzů OSV pro žáky na svojí škole.

4. Evaluace efektivity jednotlivých aktivit

V průběhu programu budou učitelé seznámeni s tím, jak měřit efektivitu programů OSV pro žáky. Po zaškolení tak budou školy schopny samy vyhodnocovat účinnost realizovaných programů.

Podrobný popis programu najdete na www.odyssea.cz.

Pod heslem „Baví mne číst a hýbat světem“ se náš tříletý projekt *Jak efektivně vyučovat průřezová témata a současně rozvíjet čtenářství – vývoj sdružených příkladů dobré praxe pro učitele základních škol* ve spolupráci s partnery dostal do závěrečné fáze. V projektu vznikla řada v praxi ověřených materiálů, které lze volně stáhnout na www.ptac.cz.

Jeden z nejnovějších výstupů projektu vám zde krátce představíme. Jedná se o „Čítanku osobnostní a sociální výchovy“. Jednou z možností, jak přiblížit žákům obsah jednotlivých tematických okruhů osobnostní a sociální výchovy, je

použít krátké texty. Připravili jsme soubor 22 textů k jednotlivým tematickým okruhům OSV. Polovina z nich je určena pro žáky prvního stupně a druhá polovina pro žáky stupně druhého. Po jejich přečtení a položení otevřených otázek (které jsou součástí čítanky) dochází k tomu, že si žáci uvědomí, co už o tématu vědí, a formulují, co by se chtěli dozvědět. Při následujících aktivitách, zaměřených na rozvoj zvolených osobnostních zdatností či sociálních dovedností tak mohou své dosavadní zkušenosti propojovat s tím, co jim předkládáme (konkrétní materiály k rozvoji osobnostních zdatností a sociálních dovedností jsou uvedeny za texty a jsou zdarma dostupné na webu www.odyssea.cz).

Baví mě číst a hýbat světem

(vyzkoušené materiály ke všem průřezovým tématům a čtenářství)

- Chcete, aby žáci ve škole přemýšleli nad problémy světa, ve kterém žijí?
- Zajímá vás, jak zařídit aby si žáci snadněji propojili obsahy vzdělávacích oborů, kterým se ve škole učí, se svým životem?
- Líbilo by se vám, kdyby si žáci dokázali poradit s texty, se kterými se v životě setkají?

Pokud jste si odpověděli ano, podívejte se na webové stránky **www.ptac.cz**

Stránky a materiály na nich uveřejněné vznikly během projektu „Jak efektivně vyučovat průřezová témata a současně rozvíjet čtenářství – vývoj sdružených příkladů dobré praxe pro učitele základních škol“.

Naleznete zde:

Inspirativní příklady toho, jak školy systémově pracují s obsahy vybraných průřezových témat a čtenářství

Vyzkoušené učební jednotky pracující s obsahy jednotlivých vzdělávacích oborů a s konkrétními cíli v oblasti průřezových témat a čtenářství.

Seznamy osvědčených materiálů z oblasti průřezových témat a čtenářství, se kterými pracují učitelé

Popis podmínek, které umožňují smysluplnou realizaci jednotlivých průřezových témat a čtenářství

a mnoho dalších materiálů a tipů pro vaši školu a výuku

Investice do rozvoje vzdělávání

Kalendář akcí

listopad 2012 - leden 2013

Termíny	Akce	Pořadatel	Místo	Kontakt
od 30. 10. 2012	Kurz kritického myšlení a globální témata	NaZemi	Brno	www.nazemi.cz
1. 11. 2012	Konference „Může být učitel tvůrcem vyučování v podmínkách dnešní školy?“	Asociace waldorfských škol	Praha	waldorf@seznam.cz
1. – 5. 11. 2012	Montessori kurz pro pedagogy školních družin	Společnost Montessori	Společnost Montessori, Praha	www.montessoricr.cz
10.–11. 11. 2012	Montessori ve výukových předmětech na ZŠ – Matematika	Společnost Montessori	ZŠ Montessori, Kladno	www.montessoricr.cz
14. 11. 2012	Konference Generace Fair (SKAV je partnerem akce)	Liga lidských práv	Palác Lucerna, Praha	www.llp.cz
16. 11. 2012	Jak efektivně vyučovat průřezová témata a rozvíjet čtenářství	Projekt Odyssea	KC GreenPoint, Praha 10	www.odyssea.cz
19. 11. 2012	Kulatý stůl SKAV a EDUin	SKAV a EDUin	ZŠ Vodičkova, Praha 1	www.skav.cz
24. 11. 2012	Kosmická výchova trochu jinak (tvořivost a sebevyjádření v tematických projektech)	Společnost Montessori	Společnost Montessori, Praha	www.montessoricr.cz
7. – 8. 12. 2012	Montessori ve výukových předmětech na ZŠ – Kosmická výchova	Společnost Montessori	ZŠ Montessori, Kladno	www.montessoricr.cz
13. 12. 2012	Kulatý stůl SKAV a EDUin	SKAV a EDUin	ZŠ Vodičkova, Praha 1	www.skav.cz
leden (termín bude upřesněn)	Kulatý stůl SKAV a EDUin	SKAV a EDUin	ZŠ Vodičkova, Praha 1	www.skav.cz

Pozn: Aktuální termíny seminářů *Respektovat a být respektován* jsou k dispozici na webových stránkách Společnosti pro mozkově kompatibilní vzdělávání www.respektovani.com.